

Latvijas Komunistiskās partijas (LKP)
Rīgas pilsētas Maskavas rajona komiteja

PA-108.fonds

Vēsturiskā izziņa

1940.g.-1941.g.; 1944.g.-1987.g.

1940.g. 6.septembrī LKP Rīgas pilsētas komiteja nolēma nelegālās darbības laikā pastāvējušo desmit LKP rajonu vietā izveidot trīs rajonus ¹⁾ - Centra ²⁾, Pārdaugavas ³⁾ un Maskavas. LKP Rīgas pils. Maskavas rajonā ietilpa agrākais desmitais rajons. ⁴⁾

1940.g. 8.oktobrī LKP kļuva par Viessavienības Komunistiskās (boļševiku) partijas (VK(b)P) sastāvdaļu un 1952.g. oktobrim saucās par LK(b)P. Atbilstoši VK(b)P statūtiem partijas šūniņas tika pārdēvētas par partijas pirmorganizācijām.

1940.gada beigās LK(b)P Rīgas pils. Maskavas rajona organizācijas sastāvā ietilpa 4, bet 1941.g. maijā - 19 pirmorganizācijas. ⁵⁾

1940.g. 10.decembrī notika LK(b)P Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācijas atskaites-vēlēšanu sapulce, tajā ievēlēja

- 1) LVA, PA-101.f., 2.apr., 32.l., 10.lp.
- 2) SK. LKP Rīgas pils. Kirova rajona komitejas (PA-106.fonds) vēsturisko izziņu.
- 3) Sk. LKP Rīgas pils. Ļeņina rajona komitejas (PA-107.fonds) vēsturisko izziņu.
- 4) LVA, PA-101.f., 2.apr., 32.l., 17.lp.
- 5) Turpat, 528.l., 87.lp. un 526.l., 46.lp.

rajonu komiteju (RK) 9 biedru sastāvā,⁶⁾ kas savukārt 1940.g. 11.decembrī ievēlēja RK pirmo un otro sekretāru⁷⁾ (atšķirībā no LK(b)P Rīgas pils. Centra rajona komitejas LK(b)P Rīgas pils. Maskavas RK biroju neievēlēja). LKP rajona komiteja vadīja visu partijas darbu sava rajona teritorijā.

1941.g. 9.janvārī Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs noteica sekojošas Rīgas pils. Maskavas rajona robežas: pa Mazo Daugavu no pilsētas robežām līdz dzelzceļa tiltam, no dzelzceļa tilta pa dzelzceļa stigu līdz stacijai, no stacijas pa dzelzceļa stigu līdz Pildas ielai, pa Pildas ielu līdz Strautu ielai, pa Strautu ielu līdz A.Deglava ielai, pa A.Deglava ielu līdz pilsētas robežai.⁸⁾

1940.g. augustā LKP Rīgas pils. organizācijas rajonu komitejās izveidoja trīs nodaļas:⁹⁾

- propagandas un agitācijas,
- rūpniecības,
- darbam ar sievietēm.

1940.g. beigās - 1941.gadā LK(b)P Rīgas pils. Maskavas RK aparātā pastāvēja šādas struktūrvienības:¹⁰⁾

- kadru nodaļa,

6) LVA, PA-108.f., 1.apr., 1.l., 38.lp.

7) Turpat, 3.l., 70.lp.

8) Latvijas PSR AP Prezidijs Ziņotājs - 1941.gada 10.janvārī - Nr.8, 1.lpp.

9) LVA, PA-102.f., 1.apr., 149.l., 6.-7.lp.

10) LVA, PA-108.f., 1.apr., 3.l., 70.lp. un PA-101.f., 1.apr., 12.l., 87.lp.

- organizātoriskā darba un instruktoru nodaļa (tās sastāvā - statistikas un vienotās partijas biedra kartes sektors),
- propagandas un agitācijas nodaļa.

Sākoties vācu okupācijai 1941.gadē jūnijā, rajona komiteja darbību pārtrauca.

Pēc Rīgas atbrīvošanas no vācu karaspēka LK(b)P Rīgas pils. Maskavas RK darbību atjaunoja: LK(b)P CK 1944.g. 23.oktobra biroja sēdē par Rīgas pils. Maskavas RK locekļiem apstiprināja: RK pirmo un otro sekretāru, sekretāru kadru jautājumos, propagandas un agitācijas nodaļas vadītāju, Rīgas pilsētas Maskavas rajona DDP izpildkomitejas priekšsēdētāju, rajona kara komisāru. 11)

Vēlāk rajona komitejas locekļus ievēlēja rajona partijas konferencē, RK plēnumā ievēlēja sekretārus un RK biroju. Rajona komitejas un tās biroja personālais un skaitliskais sastāvs mainījās: 1945.gadā Rīgas pils. Maskavas rajona komitejā bija 27, birojā - 7 12), bet 1987.gadā attiecīgi - 75 un 11 locekļi. 13)

Ar LKP Rīgas pils. Molotova RK 14) likvidāciju (1956.g. decembrī) tai pakļautās 12 partijas pirmorganizācijas tika nodotas LKP Rīgas pils. Maskavas rajonam 15) (daļa pirmorganizāciju tika nodotas Kirova un Proletāriešu rajonu partijas orga-

11) LVA, PA-101.f., 3.apr., 11.1., 107.lp.
 12) LVA, PA-108.f., 5.apr., 2.1., 17.lp.
 13) Turpat, 73.apr., 1.1., 169.lp. un 5.1., 153.lp.
 14) Sk. LKP Rīgas pils. Molotova rajona komitejas (PA-133.fonds) vēsturisko izziņu.
 15) LVA, PA-133.f., 19.apr., 3.1., 255. un 258.lp.

nizācijām).

1959.g. novembrī LKP Rīgas pils. Maskavas rajonam pievienoja LKP Rīgas pils. Kirova rajona organizāciju. 16)

1945.gadā Rīgas pils. Maskavas rajona organizācija apvienoja 37 partijas pirmorganizācija, 17) bet 1959.g. beigās tajā ietilpa 474 partijas pirmorganizācijas. 18)

1962.g. oktobrī Rīgas pilsētā atkal izveidoja Kirova administratīvo rajonu un Rīgas pils. Kirova rajona komunistus izdalīja atsevišķā LKP rajona organizācijā.

No 1944.g. līdz 1949.g. jūnijam LK(b)P Rīgas pils. Maskavas RK aparātā bija šādas struktūrvienības: 19)

- kadru nodaļa,
- propagandas un agitācijas nodaļa,
- organizatoriskā darba un instruktoru nodaļa (tās sastāvā - vienotās partijas biedra kartes un statistikas sektors),
- militārā nodaļa.

1949.g. jūnijā reorganizācijas rezultātā kadru nodaļu un militāro nodaļu likvidēja; organizatoriskā darba un instruktoru nodaļu pārdēvēja par partijas, arodbiedrību un komjaunatnes organizāciju nodaļu, nodibināja rūpniecības un transporta nodaļu. 20)

16) Sk. LKP Rīgas pils. Kirova rajona komitejas (PA-106.fonds) vēsturisko izziņu.

17) LVA, PA-101.f., 8.apr., 50.l., 29.lp.

18) LVA, PA-108.f., 31.apr., 1.l., 11.lp.

19) LVA, PA-101.f., 3.apr., 13.l., 120.lp.

20) Turpat, 12.apr., 20.l., 46.lp.

No 1949.g. jūnija līdz 1987.gadam struktūra bija šāda:

- propagandas un agitācijas nodaļa (no 1963.g. līdz 1964.g. ideoloģiskā nodaļa) ²¹⁾,
- partijas, arodbiedrību un komjaunatnes organizāciju nodaļa (1954.gadā tika pārdēvēta par organizatoriskā darba nodaļu) ²²⁾,
- rūpniecības un transporta nodaļa,
- vispārējā nodaļa (dibināta 1972.gadā) ²³⁾.

1987.gadā LKP Rīgas pils. Maskavas rajonā ietilpa 247 partijas pirmorganizācijas. ²⁴⁾

Vēsturisko izziņu
sastādīja
vec.referents

V.Šalda

21) LVA, PA-101.f., 26.apr., 27.l., 305.lp. un 27.apr., 152.l., 28.lp.
 22) Turpat, 17.apr., 29.l., 11.lp.
 23) Turpat, 36.apr., 122.l., 25.lp.
 24) Turpat, 59.apr., 127.l., 103.lp.

Latvijas Komunistiskās partijas
Rīgas pilsētas Maskavas rajona komiteja

PA-108.fonds

Vēsturiskās izziņas
turpinājums par
1988-1991.g.

1988.gada 26.novembrī LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācija XXVIII konferencē ievēlēja rajona komiteju 77 cilvēku sastāvā¹ un tai pašā dienā I plēnumā ievēlēja arī rajona komitejas biroju 11 cilvēku sastāvā².

1988.gada 22.decembrī, lai realizētu PSKP XIX Visseviņības konferences prasību atjaunot principu, kas paredzēja lēmumu koleģiālu apspriešanu un pieņemšanu, LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas II plēnums nolēma izveidot no rajona komitejas biedriem un biedra kandidātiem četras sabiedriskas komisijas:

- perspektīvas ekonomiskās un sociālās attīstības jautājumu komisija;
- kadru un kadru rezervju sagatavošanas jautājumu komisija;
- partijas iekšējās dzīves demokratizācijas jautājumu komisija;
- ideoloģiskā darba, sabiedriskās domas veidošanas pētniecības un politiskās izglītības darba jautājumu komisija.³

¹ LVA, PA-108.f., 79.apr., l.l., 131.lp.

² Turpat, 133.lp.

³ Turpat, 149.lp.

1989.gada rudenī Latvijā izraisījās diskusija par Latvijas Komunistiskās partijas statusu. Daļa partijas biedru orientējās uz PSKP, daļa bija par Neatkarīgas Latvijas Komunistiskās partijas izveidošanu, daļa komunistu vairs vispār nevēlējās sastāvēt nevienā partijā. Diskusija turpinājās arī 1990.gada pavasarī. Diskusijā piedalījās arī LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācija.⁴

1990.gada 24.martā LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācija XXIX konferencē ievēlēja 56 delegātus uz LKP XXV kongresu⁵ un uzticēja viņiem atbalstīt LKP un PSKP organizatorisko un idejisko vienotību.⁶

1990.gada 3.novembrī notika LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācijas XXX konference, kurā tika ievēlēta rajona komiteja 53 cilvēku sastāvā⁷ un tai pašā dienā I plēnumā ievēlēja arī rajona komitejas biroju 9 cilvēku sastāvā.⁸

LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komiteja un birojs šādā sastāvā darbojās līdz 1991.gada 24.augustam.

1988.-1991.g. notika izmaiņas arī LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas aparāta struktūrā.

Pamatojoties uz 1988.gada 21.oktobra LKP CK biroja lēmumu "Par LKP Centrālās Komitejas un vietējo partijas orgānu aparāta reorganizēšanu" 1988.gada 8.decembrī LKP Rīgas

4 LVA, PA-108.f., 81.apr., 1.l., 1.-46.lp.

5 Turpat, 50.lp.

6 Turpat, 43.lp.

7 Turpat, 2.l., 47.-48.lp.

8 Turpat, 3.l., 65.lp.

9 LVA, 101.f., 87.apr., 7.l., 137.-143.lp.; 87.l., 86.-87.lp.

pilsētas Maskavas rajona komitejas birojs nolēma likvidēt rūpniecības un transporta nodaļu, vispārējās nodaļas vietā izveidot lietvedības sektoru, bet propagandas un agitācijas nodaļu pārdēvēt par ideoloģisko nodaļu⁹. 1988.gada 29.decembrī LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas II plēnums apstiprināja rajona komitejas aparāta struktūru:

- organizātoriskā darba nodaļa,
- ideoloģiskā darba nodaļa,
- lietvedības sektors,
- partijas komisija.¹⁰

Pamatojoties uz 1990.gada 30.janvāra LKP CK biroja lēmumu 1990.gada 22.martā LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas birojs nolēma lietvedības sektora vietā izveidot vispārējo nodaļu.¹¹

1990.gada 22.novembrī LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas birojs apstiprināja jaunu rajona komitejas aparāta struktūru:

- organizātoriskā darba nodaļa un partijas uzskaites sektors,
- vispārējā nodaļa,
- politiskās komisijas sektors,
- kontroles-revizijas komisija.¹²

Šāda rajona komitejas aparāta struktūra saglabājās līdz 1991.gada 3.augustam.¹³

⁹ LVA, PA-108.f., 79.apr., 4.l., 118.-119.lp.
¹⁰ Turpat, 1.l., 149.lp.
¹¹ Turpat, 81.apr., 4.l., 71.lp.
¹² Turpat, 7.l., 100.lp.; PA-101.f., 65.apr., 116.l., 86.-87.lp.
¹³ LVA, 101.f., 67.apr., 7.l., 137.-143.lp.; 87.l., 86.-87.lp.

1988.-1991.gg. notiek skaitliskas izmaiņas LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācijā. 1988.gada 1.janvārī LKP biedru un biedra kandidātu skaits bija - 13856¹⁴, bet 1989.gada 1.janvārī - 13822.¹⁵

1990.gadā sākās masveidīga komunistu izstāšanās no PSKP. Ja uz 1990.gada 1.janvārī LKP biedru un biedra kandidātu skaits bija 13641¹⁶, tad uz 1991.gada 1.janvārī - 11058¹⁷, bet uz 1991.gada 1.jūliju - 9801.¹⁸

Laikā no 1988.g. līdz 1991.g. samazinājās arī LKP pirmorganizāciju skaits: 1988.g. 1.janvārī - 247 LKP pirmorganizācijas¹⁹, 1989.g. 1.janvārī - 237²⁰, 1990.gada 1.janvārī - 214²¹, 1991.gada 1.janvārī - 194²², bet uz 1991.gada 1.aprīli - 199²³.

Sakarā ar to, ka samazinājās PSKP biedru un biedra kandidātu un partijas pirmorganizācijas skaits, 1990.gadā LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona organizācijā tika izveidotas trīs rajona teritoriālās partijas pirmorganizācijas, apvie-

14 LVA, PA-101.f., 59.apr., 127.l., 104.lp.

15 Turpat 61.apr., 150.l., 103.lp.

16 Turpat, 63.apr., 67.l., 90.lp.

17 Turpat, 65.apr., 77.l., 65.lp.

18 Turpat, 67.apr., 57.l., 74.lp.

19 Turpat, 59.apr., 127.l., 106.lp.

20 Turpat, 61.apr., 150.l., 105.lp.

21 Turpat, 63.apr., 67.l., 92.lp.

22 Turpat, 65.apr., 77.l., 65.lp.

23 Turpat, 67.apr., 57.l., 73.lp.

nojojot likvidēto partijas pirmorganizāciju komunistus.²⁴

Pamatojoties uz 1991.gada 23.augusta LR Augstākās Padomes lēmumu Nr.324 "Par Latvijas Komunistiskās partijas antikonstitucionālo darbību" un uz 1991.gada 24.augusta lēmumu Nr.334 "Par dažu sabiedrisko un sabiedriski politisko organizāciju darbības apturēšanu" LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komiteja savu darbību izbeidza.

II

Uz LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas 1988.-1991.gg. dokumentu aprakstīšanas brīdi fondā Nr.PA-108 bija 21368 lietas par 1940.-1941.g., 1944.-1987.g.

Pirmo reizi LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas apstrādātie dokumenti tika nodoti LKP CK Partijas vēstures institūta arhīvā (no 1991.g. septembra - Latvijas Valsts arhīva Sociālpolitisko dokumentu daļa) 1947.gada 30.jūlijā.

Fondā lietas sistematizētas 79 aprakstos (Nr.1-78, 01). Apraksti sastādīti pēc hronoloģiska principa: par katru gadu ir 2 apraksti:

- pastāvīgi glabājamo lietu apraksti,
- personālsastāva lietu apraksti,

izņemot 1946.-1948., 1967.-1979.g., kad katru gadu tika sastādīts viens apvienotais apraksts.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksti sastādīti pēc strukturālā principa. Pastāvīgai glabāšanai atstāti konferenču, plēnumu, biroju sēžu protokoli, nodaļu informācijas, atskaites, tāmes, finansu atskaites, saraksti u.c. Tur iekļauti

²⁴ LVA, PA-108.f., 81.apr., 7.l., 17.lp., 111.lp.

arī darbinieku personas rēķinu kartītes, darba algas izmaksas saraksti, rīkojumi par personālsastāvu, kā arī 1940.-1941., 1944.-1955., 1980.-1983.g. atbrīvoto nomenklatūras darbinieku personas lietas. No 1985.gada pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos iekļauti LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas pirmorganizācijas dokumenti. Līdz tam rajona komitejas pirmorganizācijas dokumenti veidoja PA-312.fondu.

Personālsastāva lietu aprakstos iekļautas PSKP biedros uzņemto personas lietas, personālās lietas un no 1984.gada atbrīvoto nomenklatūras darbinieku personas lietas.

1956.-1979.g. atbrīvoto nomenklatūras darbinieku personas lietas iekļautas PA-15500 fondā "LKP CK, RK un PK nomenklatūras darbinieku personas lietu kolekcija" 10.aprakstā - 475 lietas.

Rīgas pilsētas Maskavas rajona LKP pirmorganizāciju dokumenti par 1940.-1941.g. iekļauti aprakstā Nr.1 (PA-108.f.). Pēc 1944.gada Rīgas pilsētas Maskavas rajona LKP pirmorganizācijas savus dokumentus arhīvā nodeva pēc saraksta kopā ar rajona komitejas dokumentiem. Saraksts veidoja pielikumu aktam par Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas dokumentu nodešanu arhīvā. Lietas arhīvā ierakstīja attiecīgo LKP pirmorganizāciju fondu aprakstos.

1970.gadā arhīvā pārstrādāja LKP pirmorganizāciju fondus un likvidēja LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona 42 pirmorganizāciju fondus. Šo fondu 174 lietas par 1940.-1941.g., 1944.-1966.g. tika pievienotas LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas fondam (PA-108) un tika iekļautas jaunizveidotajā aprakstā Nr. 01.

1991.gada rudenī pēc LKP darbības pārtraukšanas LKP

Rīgas pilsētas Maskavas rajona komitejas dokumenti par 1988.-1991.gadiem LVA netika saņemti. Tikai atsevišķi dokumenti saņemti kopā ar LKP CK dokumentiem, pavisam 102 lietas: konferenču, plēnumu, biroju sēžu protokoli (otrie eksemplāri), akti par partijas dokumentu iznīcināšanu u.c.

Dokumentu aprakstīšana veikta 1997.gada jūnijā. Rezultātā tika izveidoti 4 jauni pastāvīgi glabājamo lietu apraksti. Pavisam kopā izveidota 21 lieta:

- 79.apraksts par 1988.gadu - 4 lietas
- 80.apraksts par 1989.gadu - 5 lietas
- 81.apraksts par 1990.gadu - 10 lietas
- 82.apraksts par 1991.gadu - 2 lietas

Apraksti sastādīti saglabājot iepriekšējo fondēšanas principu - pa gadiem. Plēnumu un biroja sēžu protokoli sistematizēti aprakstos pa vēlēšanu periodiem.

Iznīcināšanai atlasītas 3 lietas, par ko 1997.gada 5.jūnijā sastādīts akts.

Dokumentu sastāvs par 1988.-1991.g. nav pilnīgs, par ko 1997.gada 5.jūnijā sastādīts akts.

Vēsturisko izziņu sastādīja
 vad. arhiviste

I. Celmiņa I.Celmiņa

Latvijas Komunistiskās partijas
Rīgas pilsētas Maskavas rajona komiteja

PA- 108. fonds

Vēsturiskās izziņas
papildinājums
par 1989.- 1991. gadu

II

1999. gada oktobrī tika izveidots ilgtermiņa glabājamo lietu apraksts ar partijas biedru un biedra kandidātu kartēm, partijas uzskaites kartiņām. Šie dokumenti arhīvā tika saņemti no LKP Centrālās Komitejas (skat. 1991. gada 25. septembra dokumentu pārņemšanas- nodošanas aktu).

Aprakstīšanas rezultātā tika izveidots ilgtermiņa glabājamo lietu apraksts Nr. 84 par 1989.- 1991. gadu ar 7 lietām par 1557 personām.

Dokumenti par katru personu ir sakārtoti alfabētiskā secībā.

Ir izveidots jauns personālsastāva lietu apraksts Nr. 83 par 1990. gadu ar 1 lietu un pastāvīgi glabājamo lietu apraksta Nr. 82 papildinājums par 1991. gadu ar 1 lietu.

Pavisam fonds Nr. PA- 108 ir papildināts ar 9 lietām.

Ir sastādīts LKP Rīgas pilsētas Maskavas rajona pirmorganizāciju pastāvīgi glabājamo lietu saraksts ar 3 lietām.

Apraksti sastādīti, ievērojot iepriekšējo dokumentu aprakstīšanas principu, t.i. pa gadiem.

Vad. arhīviste

I. Sproģe

I. Sproģe

Šī lietā 174/simt septiņdes
mit četrās numurētas lapas
1999. g. «3.» decembris
LVA arhivists Blaņke

42 atsevišķas lapas
Nr. 143^a, 143^b, 143^c, 143^d